

Carnerians, i més gent, a la picota!

Els poetes Manuel Forcano i Hèctor Bofill han volgut fer costat a Sebastià Alzamora en la seva crítica contra la influència que l'obra de Josep Carner ha tingut en la poesia catalana. Tots tres s'han aplegat al voltant d'una taula, convocats per EL TEMPS, i estenen la polèmica a nous territoris. Carner i els carnerians no són els únics que són posats a la picota pels tres poetes.

Fa mesos, el poeta i novel·lista Sebastià Alzamora (Llucmajor, 1972) va destapar la caixa dels trons amb un article publicat a l'*Avui*, "Josep Carner: el príncep a la picota". Hi atacava l'obra del poeta i l'excessiva influència que ha tingut en la poesia catalana. Les reaccions dels carnerians no es van fer esperar. Les contrareaccions dels anticarnerians, tampoc. La polèmica ha estat encesa, no li ha faltat de res: hi ha hagut retrets personals, acusacions interessades, enveges mal emmascarades. I fins i tot hi ha hagut idees, fèrtil esgrima literària.

Ara que la cosa sembla que s'ha refredat, Alzamora, Hèctor Bofill (Badalona, 1973) i Manuel Forcano (Barcelona, 1968), tres dels poetes que reneguen de l'empremta que va deixar Carner, es reuneixen per obrir la polèmica a nous territoris. Ho volen tot menys callar. Parlen amb la convicció que dona tenir al darrere una obra jove però potent, i amb l'elegància dels que són orgullosos sense ser insolents. I són prou lúcids per no deixar-se arrossegar per dogmes estètics: critiquen actituds, no literatures.

—Sebastià Alzamora, l'article en què va posar Carner a la picota va caure molt malament.

SEBASTIÀ ALZAMORA: A mi sempre m'ha fet la impressió que Carner és el Pompeu Fabra de la poesia catalana, algú que fixa, que dona un model. El problema és que se n'ha fet un paradigma, una manera d'entendre la poesia que s'ha convertit fins i tot en totèmica i excloent. És a dir, el que jo plantejava no era tant una qüestió de Carner sí o Carner no, sinó que pretenia qüestionar els models vigents de

la poesia catalana. Allò que s'ha donat per vàlid i per no tan vàlid. I entre els considerats no vàlids, n'hi ha de molt més vàlids que el model neoneoucentista que representa Carner. A Vinyoli i Espriu, per exemple, els ha costat moltíssim de tenir una recepció mínimament decent. Per què ha passat això? Per moltes raons, però sobretot perquè hi ha un tipus de poesia, que podríem dir d'idees, que no entra ni amb calçador dins els marges del que és la poesia catalana de la segona meitat del segle XX.

—Però aquí també hi té un paper la qüestió social. És fàcil, pregunto, que un país d'onze milions d'habitants amb pocs lectors en català tenguin un cànon amb moltes figures que es llesquin permanentment?

HÈCTOR BOFILL: A mi el que em sembla un escàndol socialment és que la figura que ha acabat quallant sigui la de Carner. Si la polèmica ha estat molt atiada és perquè Carner representa una determinada mentalitat que és la representativa del nostre país. I això no tenia per què anar lligat, es podia criticar el que Carner representa i en canvi deixar intocable la seva obra, però em sembla que calia fer l'esforç de provar d'esfondrar-ho tot plegat. En aquest sentit, els tres que som aquí estem just al pol oposat d'aquesta idea sociocultural que Carner representava, i que els seus deixebles han heretat i han volgut imposar. I la gràcia és que l'han imposada sense que ningú se n'adonés. És a dir, ara arriba un moment en què la gent veu que hi ha altres coses a part d'aquest paradigma, però en canvi els deixebles carnerians mai

TINA BAGLIÉ

Els poetes i escriptors Manuel Forcano, Hèctor Bofill i Sebastià Alzamora comparteixen taula. Reneguen de l'empremta de Josep Carner i s'han entaulat per estendre la crítica als carnerians i a determinats aspectes i actituds de la societat cultural catalana actual.

no ho havien posat en dubte. Ningú no va pensar que es pot escriure poesia sense aferrar-se a un determinat lèxic, a una determinada preocupació per la llengua, que a més deriva del mateix acomplexament de la literatura catalana.

S. ALZAMORA: A mi em sembla que hi ha hagut una confusió entre el que és eina i finalitat. Una mateixa eina es pot fer servir de moltes maneres. I de moment només s'ha volgut tenir en compte una manera d'usar-la. Una manera ordenada, pulcra, avorrida, insulsa, que té com a paradigma el senyor Carner.

MANUEL FORCANO: L'atac que Alzamora va començar no va ser per esfondrar Carner, penso, sinó contra els que han permès que aquesta estètica sigui considerada sagrada. Nosaltres som profans, i el que ells consideren sagrat, a nosaltres, no ens interessa,

i per tant donem un tret al tòtem. La polèmica va sorgir no per posar en dubte el tòtem en si, sinó allò que significava.

S. ALZAMORA: En català hi ha una tradició literària d'avantguarda que no ha estat en absolut valorada. Encara és hora que es valori el Dalí escriptor; Salvat-Papasseit s'ha de conformar amb el fet que li vagin perdonant la vida dient que va morir jove i que era de família pobre, i que per tant no va poder estudiar i per això cometia faltes de lèxic i de sintaxi. I què? Si és un poeta brillant, a mi m'importa poc que la seva sintaxi sigui dolenta.

M. FORCANO: I quan parles de Vinyoli, has de sentir a dir que era un borratxo...

—Pensen que sobra correcció política?

H. BOFILL: No és ni correcció política. És una imposició francament con-

servadora, perquè la correcció política seria assumir totes les minories. És un conservadorisme montserratí que ha penetrat, i això és el més greu, en la suposada intel·lectualitat.

S. ALZAMORA: Arran de la polèmica s'ha parlat molt de la idea del cànon. I suposar que tenim un cànon establert en literatura catalana és suposar molt. El que tenim és una galeria de tòtems davant els quals hem de fer una reverència, una composició d'una història literària feta d'acord amb unes necessitats i unes exigències socials, polítiques i històriques. Però ara ja no és el moment de salvar els mobles. Ara es tracta de fer el recompte dels mobles i treure'ls la pols.

M. FORCANO: I fer-ne de nous, amb formes i colors diferents, que escandalitzin, que ressaltin, que agradin a altra gent. Jo, com a poeta, he hagut

principalment de beure a fora. El que hi ha aquí no m'ha ofert suficient coixí. A mi, a l'escola no em van fer llegir Vinyoli, només Carner, Foix, Verdager. I encara que segurament vaig aprendre d'ells, no em van empènyer cap amunt.

S. ALZAMORA: És que tu ets un poeta eminentment pagà, els teus referents són semítics, precristians. Tot allò que Catalunya mai no ha volgut admetre.

—Tot això té res a veure amb l'afany de fer país del Govern de la Generalitat de Catalunya?

S. ALZAMORA: Dir que el Govern de CiU ha fet dirigisme cultural és dir molt. Tal vegada hauria estat bé que n'hi hagués hagut una mica més. En qüestions literàries, les coses no funcionen a cops de decret, sinó que es creen consensos que es solidifiquen fins que esdevenen hegemònics. És allò de l'arbre que tapa el bosc. I l'arbre està bé, però el bosc és frondós i fèrtil i ningú no el vol recórrer.

H. BOFILL: La literatura catalana té una mancança important de crítica literària que doni compte dels altres arbres del bosc. Estem arribant a un punt en què tenim uns creadors que han desenvolupat una obra brillant, però dels quals ningú no s'ha ocupat. Quants estudis s'han fet sobre Bartomeu Fiol, Màrius Sampere o Estellés?

S. ALZAMORA: Estellés és víctima d'un altre prejudici molt estès i vigent, el de l'obra ben feta, és a dir, que cadascun dels llibres publicats per un autor siguin impecables. És igual si només ha estat capaç de publicar tres llibres de poesia mentre tinguin la pulcritud exigida. En canvi, Estellés, que és torrencial i per tant irregular, el fet de tenir una obra plena de provatures que més tard el portaran a fer una obra gran ho paga molt car.

—Això pot també estar relacionat amb la demografia? Som pocs i d'entre aquests són poquíssims els que llegeixen.

H. BOFILL: Però hi ha facultats de filologia catalana, i teòrics literaris, que no sé a què es deuen dedicar. Sembla que aconseguixes una càte-

EL TEMPS

Josep Carner, un poeta que provoca adhesions enervorides i també tirries.

dra de literatura i els dits se't paralitzen, deixes d'escriure...

S. ALZAMORA: La crítica literària acadèmica es mou dins unes pautes d'historicisme positivista de les quals no se surt. Has d'estar mort perquè t'estudïïn. Joaquim Molas, capdavanter d'aquest historicisme, va fer una feina important de sistematització i ordenació, però això també ha acabat creant una dinàmica i una escola del tot perniciosos.

M. FORCANO: És significatiu que en la polèmica no hi hagi participat gent dels departaments de català de la universitat.

—No és possible que la gent tingui por de dir el que pensa perquè suposa crear-se enemics en un món en què tothom coneix tothom? No hi ha res més estèril que la por.

H. BOFILL: El que és lamentable és que dels creadors dels últims trenta anys no hi hagi un discurs. Ni dels de la generació dels setanta i encara menys de nosaltres.

S. ALZAMORA: No escriuen sobre ells i quan ho fan és des de l'òptica equivocada, no els saben llegir. Dubto que hi hagi cap crític que llegesqui bé un llibre d'Andreu Vidal, entre altres coses perquè beu de tradicions i discursos que no tenen res a veure amb els

que els crítics estan acostumats a manejar. Una cosa ha de quedar clara: allò que falla no és el bagatge creatiu de la literatura catalana, sinó les lectures que se'n fan.

M. FORCANO: Una cosa fonamental han estat les traduccions. La nostra llengua ha evolucionat més, literàriament, gràcies a les traduccions que no a les creacions.

—I vostès, estan disposats a fer crítica i teoria per intentar de canviar aquesta òptica predominant?

M. FORCANO: La millor manera de canviar-ho és crear, obrir portes estètiques diferents o, si més no, amb intencions diferents.

H. BOFILL: El que seria interessant seria formular una estètica de la recepció, veure com determinades obres han estat les influents, etc. El que també es nota en la nostra literatura és una mancança de lectures. Gent que viu del còctel però que no té temps de posar-se a llegir. Això explica que després no ens entenguin, a nosaltres, perquè no es tenen els referents necessaris per interpretar correctament.

S. ALZAMORA: Això és el que els passà a Vinyoli, Blai Bonet, Espriu... Com és possible llegir bé Espriu sense conèixer, o almenys tenir nocions, de la cultura egípcia antiga i de la càbala jueva? O llegir bé Blai Bonet sense tenir en compte la teologia negativa i tota una sèrie de referents que van des de Virgili i Horaci fins a Faulkner, Pound o Joyce, que encara que són noms molt coneguts són ben poc llegits?

M. FORCANO: I també fallen les actituds, que no són prou obertes per entendre que hi ha sensibilitats i gustos amorosos diferents, per exemple. Davant això encara hi ha gent que es tanca en banda. I quan han de llegir un llibre d'un d'aquests autors, com ara Blai Bonet, és com si llegissin una pedra.

S. ALZAMORA: Encara avui, un autor com Blai Bonet, que maneja uns referents literaris molt específics, un llençatge dialectitzant, i a més és gai, té totes les de perdre davant un lector que és dels que marca tendència.

Sebastià Alzamora (Lluçmajor, 1972), Manuel Forcano (Barcelona, 1968) i Mèctor Bofill (Badalona, 1973), tres poetes que consideren excessiva la influència de Josep Carner, critiquen actituds, no lliteratures.

M. FORCANO: Nosaltres no anem en contra de cap capelleta concreta, sinó en contra d'un context general, d'una manera d'entendre. I aquest context general pot tenir representants, que encara que no actuïn d'una manera coordinada contribueixen al fet que perduri un cert ambient ranci, de moral passada de moda.

H. BOFILL: Juntament amb el discurs estètic, també hi ha un tema de relacions de poder, en el qual participen directors de suplementos literaris, gent de la universitat, persones influents en els mitjans de comunicació, etc. I quan ens veuen a nosaltres tenen por que els arrabassem aquest poder, mentre que no se n'haurien de preocupar gens ni mica perquè nosaltres ens dediquem a la literatura. Però, és clar, això vol dir que es confonen ambició literària i ambició política...

S. ALZAMORA: Una de les frases que més es va repetir durant la polèmica va ser: "Aquests nois el que volen és un plat a taula." Se la poden confitar, la taula! No és un tema de taules, sinó de literatura. Això no és una carrera de sacs. Com diu Paul Auster, un escriptor és una persona que, anant bé, és algú que es passa cinquanta anys tancat dins una habitació fent

feina. I aquesta idea sembla que s'ha perdut completament de vista.

— Però si un escriptor català es passa cinquanta anys tancat dins una habitació fent feina, és ben possible que es mori de fam. I d'aquí que estigui temptat, o que es vegi obligat, d'embolicar-se en troques no estrictament literàries.

M. FORCANO: Aquesta ha estat la tònica, però no vol dir que hagi de ser necessàriament així.

H. BOFILL: També et pots dedicar a coses que no afectin directament el teu quefer literari. Així ja no depens ni de les capelletes ni de les estructures d'execució de la literatura catalana.

M. FORCANO: El context general al qual abans feia referència atorga títols i llicències per dir segons què, i si no dius allò que segons ells et pertoca dir, ja quedes fora de lloc. T'has de guanyar un lloc dins la capella per tenir uns determinats drets.

S. ALZAMORA: Tret que directament ja hi hagin nascut. Les societats cultural i política catalanes són tremendament classistes. I això, a l'hora de consensuar judicis, ha pesat molt més del que ningú està disposat a reconèixer.

H. BOFILL: Sembla que per formar part del cànon literari català hagin de

tenir un pis a l'Eixample. I això es reflecteix en el menyspreu absolut que hi ha envers qualsevol cosa diferent del que dona el petit món de l'Eixample barceloní.

— No pensen que la relació que ha mantingut el Principat, i sobretot Barcelona, amb les perifèries ha estat dolenta?

H. BOFILL: Ha estat dolenta fins i tot amb les perifèries del Principat mateix. Només a Girona s'ha reconegut que hi pugui haver producció poètica vàlida. De Lleida, què se'n sap? I de Tarragona ni en parlem... No cal anar a València ni a les Illes.

S. ALZAMORA: Barcelona és una ciutat que sempre ha tendit a autoalimentar-se, i pot fer-ho, perquè culturalment és molt potent, però tampoc no és excusa. Si una capital representa el seu paper de capital precisament ha de projectar-se arreu del seu territori natural. I això no ho ha fet mai, Barcelona. I després vénen totes les teories de la macrocefàlia de Catalunya... Segur que el cos és tan petit i el cap tan gran?

— Quines són les seves ambicions literàries dins aquest panorama?

S. ALZAMORA: Les ambicions literàries són enormes, una altra cosa és que després s'acompleixin... Un al-

tre referent que funciona molt dins la literatura i la crítica catalana és la valoració del to menor. L'ambició literària està mal vista, i això és una autocastració inexplicable.

M. FORCANO: S'explica perquè té a veure amb la mateixa estètica del nen humil i bo que va fent i que no ho pot aconseguir tot a la primera. Aquí sembla que és lleig que algú destaquí, que surti de cop. Predomina l'estètica de l'anar fent a poc a poc i ja ho veurem.

H. BOFILL: La literatura catalana, i l'art català en general, sembla que és obra de grans megalòmans que apareixen molt de tant en tant mentre tota la resta els enveja i queden limitats a fer una obra humil, petita... Tot això deu tenir un rerefons religiós, perquè, si no, no s'entén. Es tracta de no excedir-se, de no sortir massa dels marges. Només cal veure les desenes de poemaris que es poden trobar a les llibreries: vint poemets, curtets, en què es busca la paraula justa... Una cosa més d'orfebre que de creador. El creador que es desborda és repudiat, i això no crec que passi en cap altra literatura europea, perquè bàsicament aquestes s'han construït sobre la idea de l'artista romàntic que desborda tot el que pot.

—Podrien esmentar alguns d'aquests megalòmans excepcionals?

S. ALZAMORA: Riba, Foix, que no era exactament un megalòman però que vivia capficat dins el seu món creatiu, Espriu...

H. BOFILL: I jo hi afegiria Palol.

S. ALZAMORA: Hi estic d'acord. Com ha estat rebut *El troiacord*? Com una cosa estranya, com una d'aquestes coses que fa en Palol... Igual com va passar amb *El jardí dels set crepuscles*. Des del moment que surten, aquestes obres són clàssics de la literatura catalana. I sembla que quasi ningú és capaç de dir-ho obertament. Tot això són complexos. Hi ha una manca de generositat que espanta.

—El fet d'escriure no s'ha banalitzat? No pensen que les obres veritablement grans no són molt més valorades que les menors o les directament dolentes?

H. BOFILL: A mi, el que em molesta molt és que la gent no tingui un projecte literari. Hi ha diversos autors que fa anys que publiquen i que no saben cap a on van. I no és per manca, sinó per vagància. No tenen cap mena de cosmovisió que vulguin reflectir en una obra.

S. ALZAMORA: És aquesta idea que fa tanta gràcia de la poesia de circumstàncies. Una poesia descriptiva, sense suc ni ambició, còmoda, que ha de ser clara i s'ha d'entendre... Encara hi ha gent que creu que no calen idees per escriure poesia!

H. BOFILL: I si tota l'obra ha de venir de les circumstàncies carnerianes, estem acabats! Aquest tipus de poesia de l'experiència em sembla una regressió absoluta en la concepció de l'art. Som a l'any 2002 i aquí el que ha triomfat és una poesia que es conforma amb les cosetes, que no aprofundeix, que no dona una visió poetit-

zada i totalitzada, que no inventa una altra realitat sobre la realitat que ja coneixem. Escriure sobre la llum de la tarda pot estar bé, però si amb el poema no crees una entitat pròpia que transcendeix la realitat immediata, no cal que et posis a escriure.

M. FORCANO: I tampoc no es tracta estrictament d'estètiques. Nosaltres tres fem un tipus de poesia molt diferent els uns dels altres, però és que el que ens uneix no és una estètica determinada, sinó l'actitud amb què utilitzem les diferents estètiques.

S. ALZAMORA: Una darrera cosa. A pesar de tot el que hem dit fins ara, jo diria que la literatura catalana passa per un molt bon moment. Tant en narrativa com en poesia, hi ha escriptors que estan fent una molt bona feina. El problema és que després no troben la seva caixa de ressonància.

H. BOFILL: Una de les coses que es digueren quan vam atacar Carner era que no es podien atacar els tòtems perquè la literatura catalana és molt feble. La literatura catalana està en un moment d'esplendor, i és per culpa de totes aquestes rèmores que tenim, de tot aquest seguici de persones autocastrades, de creadors que no arrisquen, de crítics que no aposten, que encara semblen un món petitonet. I no és així. Ens hem de carregar allò que fa nosa del passat perquè allò que es fa ara prengui la dimensió que es mereix.

Pere Anton Pons

SERVIM A DOMICILI A TOT ESPANYA
www.terraverda.com

Arquebisbe Mayoral, 20 - 46002 València
Tel. 963 522 851 - Fax 963 512 904

* Salut natural *

HERBES, TES I COMPLEMENTS

ALIMENTS DE CULTIU ECOLÒGIC

MEDICINA NATURAL

COSMÈTICA NATURAL

MACROBIÒTICA

FLORS DE BACH

ALIMENTACIÓ PER A
DIABÈTICS
I CELÍACS